

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési ár:
Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Főszerkesztő
MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65. szám.
Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnepnap után is.

II. év.

Budapest, 1898, hétfő, október 17-én.

283. szám.

Apponyi napja.

Apponyinak minden esztendőben meg van a maga egy-két napja. Néha tavasszal, néha ősszel; néha jó napja van, néha rossz. A mai őszi vasárnapon határozottan jó napja volt; mondhatnók nagyon jó. Hogy is ne. A választói előtt beszélt, s a választó évközben mindig jó publikum; a kiegyezésről beszélt, Ausztria ellen beszélt s ez mindig jó téma. Jó témáról jó publikum előtt nem is lehet rossz beszédet mondani. Olyan szónoki művészetre még Apponyi se vitte.

A mai nap tehát az Apponyié. Oszthatatlanul az övé, mert még Franciaországban se történt semmi, ami az általános érdeklődésből elvehetne egy parányit. Adjuk meg tehát neki az öt megillető babérokat, halmozuk el dicséretekkel okos és higgadt, politikai és poetikus beszédeért s tiszteljük meg azzal is, hogy hamarosan rámutassunk egy-két dologra, amiben nagyon szembeszökően tévedett. Mert bizony tévedett is Apponyi Albert gróf egy-két dologban; ami szükséges is ily nagy-szabásu beszédhez, mert ha nem tévedett volna, a beszédje nem lehetne olyan szép és semmiesetre se olyan jó.

Tisztán gazdasági kérdés a kiegyezés, mondja Apponyi. Igaz. Púztán adok-veszek, azé a jobb üzlet, aki jobban alkuszik. S ezen a réven jön rá, hogy a kiegyezés nem jó. A kiegyezés Ausztriának kedvez. Mert mi az az egy pár millió, amit nyerünk? Olyan milliók ezek, amelyek régtől fogva megilletnek bennünket; nem történik egyéb, mint „jogtalanul eltulajdonított sajátunk visszaszerzése.”

Lehet. De milyen különös, hogy erre csak akkor jön rá Apponyi, mikor már visszaszerzi Bánffy! S ha csak most jövünk is rá, akkor talán nem nyereség a „jogtalanul eltulajdonított sajátunk visszaszerzése?” Talán jobb volna, ha most se szereznék vissza? Hisz ha a mienk volt is, és eltulajdonították, akkor már nem volt a mienk. Ha csak a magunkét szereztük is vissza, akkor is szereztünk és gyarapodtunk.

A haszon tehát mindenképp megvan.

De mit ér — mondja Apponyi — ha rámegy a kvótára? Milyen más ez a mondat, ha a visszajáról kezdik. Kezdje ott, hogy a kvótát emelni akarják. Emelni akarják, mert nagyot nőttünk egy évtized óta, erősebbek, gazdagabbak lettünk. Így aztán nem busulni fog azon, hogy a nyert haszon rámegy a kvótára, hanem örül neki, hogy a kvótá-emelést kinyertük a kiegyezésen.

Azonban Apponyinak minden rossz, mert — a rendszer rossz. Ki az oka? A kormány. Mert a kormány is rossz. „S ennek ki az oka? A nemzet. Mert minden nemzetnek olyan kormánya van, amint érdemel, mint ahogy mindenki úgy fekszik, amint az ágyát megveti.”

Uram Isten, hisz ez mind aranyigazság, ha — hátulról kezdjük: Minek kell történnie egy országban? Mi a jó, a helyes? Amit a nemzet akar. Kivel hajtattja végre akaratát a nemzet? A kormánnyal. És minden kormány addig jó,

amíg a nemzet nagy többségének a végrehajtó közege s addig alszik nyugodtan a nemzet, amíg a kormány gondos keze igazgatja a derékáját . . .

Ezenképen teljesen egyetértvén Apponyi Albert gróffal az ő mai dicsőséges napján, adjuk a szót ő neki magának, illetőleg Jászberénybe küldött tudósítónknak, aki nemcsak az ő hatalmas, nagyhatású beszédét írta le, hanem a vele járó külsőségeket is. Szól pedig ez a bő tudósítás a következőképen:

Apponyi Jászberényben.

(Kiküldött tudósítónktól.)

Apponyi Albert gróf mai beszámolója alkalmából a város zászlódiszt öltött; különösen a vasuti állomástól a plébániáig vezető utat lobogózták fel, Apponyi Albert gróf választási zászlóival. A jászberényi nemzeti párt a város képviselője elé, aki az emlékezetes választása óta ma jelent meg először választói körében, Kontsek István volt polgármester vezetése mellett Hatvanba huszonnégy tagu küldöttséget menesztett. Az odaérkező Apponyi gróft a küldöttség élén Kontsek István, majd Acs Gábor ipartestületi elnök üdvözölte, akiknek szavaira Apponyi gróf meleg hangon mondott köszönetet.

Jászberényben a fellobogóztott pályaudvaron a zászlók alatt kivonult választóközönség nevében Konez Menyhért prépost-plébános üdvözölte Apponyi gróft, aki itt is egészen rövid beszédben köszönetet mondva, a megjelentek majdnem mindegyikével kezét szorított, aztán pedig kocsikra ültek és a hosszú menet megindult a város felé.

Mintegy száznyolcvan négyes és kettős fogat várta Apponyi gróft, akinek kíséretében voltak: Horáuszky Nándor, Szentiványi Árpád, Makkfalvy Géza, Hock János, Ivánkó Oszkár, Sággy Gyula és Biró Lajos nemzeti párti képviselők. A bevonulás példás rendben történt és valóban impozáns volt, amint a választók sorfala között elhaladt a kocsi és szekerek végtelen sora. A Zagyva hidjánál lombokból készült diadalkapu emelkedett, melyen a felírás volt olvasható:

Isten hozott!

Konez prépost parochiáján, ahol reggelire volt terítve, kedves meglepetés várta a nemzeti párt vezérét. Jászberény város hölgyei jelentek itt meg, hogy személyesen üdvözöljék a város képviselőjét, akinek nevében Streitmann Albertné ügyes kis beszéd kíséretében gyönyörű bokréttát nyújtott át. Apponyi gróf meghatóttan köszönte meg a nem várt figyelmet.

Kevéssel tizenegy óra előtt a városház előtti térségre vonult Apponyi gróf és kísérete, ahol az ünnepi köntösbe öltözött választók százai vártak rájuk. Köröskörül az ablakokat a hölgyközönség foglalta el és a felhők mögül kibukkanó nap fényére csakhamar ezrekre szaporodott a hallgatóság száma. A szószerk lombátor alatt volt felállítva, melyet a párt lobogói egészen körülfogtak.

Apponyi gróf pontban tizenegy órakor, az egybegyűlt zajos éljenzése mellett a következő, végig figyelemmel hallgatott beszámoló beszédét mondotta el:

Apponyi beszéde.

(Bevezetés.)

Igen tisztelt választóközönség! Hogy ma, az emlékezetes választási mozgalom letelte után két évvel, az önök körében megjelenek, annak oka nem csupán az a bizalmi összeköttetés, mely közöttünk

fennáll, nem csupán a jászberényi iparosságnak az szép ünnepélye, melynek tanuja lenni szerencsés leszek, hanem azt más, általánosabb szempont is indokolja. (Halljuk! Halljuk!)

Indokolja az a körülmény, hogy az ország oly kérdések megoldása előtt áll, melyeknél szükséges volna, hogy végre-valahára megnyilatkozzék a független közvélemény, megnyilatkozzék a nemzeti akarat, ha ugyan erről másképen, mint szórványosan ebben az országban beszélni lehet. (Igaz! Ugy van.) Mert valóban halálos sebet ejtett alkotmányos életünkön az utolsó választási hadjárat is az a végetet akasztotta nyakunkba, hogy akkor, midőn gazdasági létünk alapjainak megújításáról van szó, midőn közjogunk sértetlenségeért kell harcolnunk, midőn a Lajtán túl újból ébredne az ebből szerencsét próbálnak régi károkozatos hagyományok, midőn az ország gazdasági önállóságának elvét is megtámadni készülnek, midőn tehát a nemzet egész öntudatosságának, a nemzeti erő egész ellentéllási képességének szervezeten kellene állania, akkor ennek a nemzetnek csak formailag van képviselője, de valóban nincs. (Igaz! Ugy van!) Akkor ennek a nemzetnek oly parlamentje van, mely nem a nemzeti akarat szabad megnyilvánulásának, hanem a hatalom mindenféle befolyásának köszönheti lételetét, mely tehát független lefelé és felfelé (Igaz! Ugy van!) és ekkép a parlamentarizmusnak, sőt minden alkotmányosságnak állandó lezárólása. (Igaz! Ugy van!)

De akármilyen szomorú ez a helyzet, akármilyen komoly hangulatban kell a hazáinak ily körülmények között a megoldandó kérdések elé tekinteni és a nemzet jövőjére nézni, csak szigorubbá és kárlehetetlenebbé vált az a kötelességünk, hogy ott, ahol a nemzeti akaratot megbénítani nem sikerült, ott, hol ellenállási képesség még van, azt ébren tartjuk, megnyilatkozásra szólítsuk egyszóval: a nemzet erkölcsi erejét végegyengülésbe és végelemnységbe esni ne engedjük. (Élénk helyeslés.)

(A kiegyezés.)

Tudjuk, tisztelt választó közönség, hogy az egész politikai helyzetet a kiegyezési kérdések dominálják. Ezen kérdések megoldásánál meg kell óvni az ország életbevágó gazdasági érdekeit; meg kell óvni a közjogunknak és különösen az 1867. XII. törvényekkel által biztosított nemzeti jogoknak integritását; meg kell óvni saját belső életünknek és a monarchia két állama közötti viszonynak azt az őszinteségét, mely nélkül, bármint külső vasabroncsokkal legyen összekapcsolva, az belső szilárdsággal nem bírhat és sem az államok felvirágzásának, sem a trón szilárdságának biztos támpontja nem lehet. (Élénk helyeslés.)

Amint az esélyek alakulni fognak, amint Ausztriában sikerülni fog, vagy nem fog sikerülni a kiegyezés alkotmányos letárgyalását biztosítani, aszerint a fenforgó nagy érdekek közül az egyik vagy másik lép előtérbe. Ha a kérdéseknek alkotmány-szerű letárgyalása és megoldása biztosítva van, akkor a kiegyezés megtartja azt a jellegét, hogy per eminentiam, sőt mondhatnám kizárólag gazdasági kérdés. És ellenfeleink a kiegyezésnek ezen gazdasági jellegével, illetőleg a kormány javaslatainak gazdasági értékével kérkednek.

Nem tudom, hogy, hogy nem, de bizonyos felfogást terjesztenek a kormány rendelkezésére álló organumok, minthogyha azok a kiegyezési javaslatok, melyekre nézve a Bánffy-kormány és az osztrák Badeni kormány között megállapodott gazdasági szempontból Magyarországnak igen becses vívmányát, kincsét képeznék, melyet veszélyeztetni bűn volna (Halljuk! Halljuk!) Nem tudom, hogyan és miképen terjedt el a közvélemény széles rétegeiben ez a felfogás. Valószínűleg úgy, amiként bizonyos balhiedelmek, bizonyos kószák hírek elterjedni szoktak anélkül, hogy azokat a közönség körében kellő bírálat alá vennék. Megvallom egész nyíltan, hogy teljes tárgyilagossággal bírálva a kiegyezési javaslatokat, azokban Magyarországnak valami nagy vívmányát felfedezni képes nem vagyok. Sőt kénytelen vagyok kijelenteni, hogy azok együttvéve és egész összefüggésükben bírálva Magyarországnak közgazdasági érdekeinek szempontjából nemcsak nem jót, hanem határozottan rosszak (Igaz! Ugy van!) Mert a vám- és

kereskedelmi szövetséggel összefüggő legtöbb kérdések egyikét sem oldják meg helyesen.

E kérdések ezek: fogyasztási adók, kereskedelmi-politikai vasuti egyezmény. Magyarország közgazdaságára nézve ezek a legfontosabbak, ezeknek jó, vagy rossz megoldása adja meg a kiegyezésnek a tipust, melyet meg nem változtathatunk a bankkérdésnél, a valutaszabályozásnál és kisebb jelentőségű ügyeknél elért esélyes vívmányok. Ezt a három fő kérdést pedig a Bánffy-Badeni-féle kiegyezés igen gyarlón adja meg.

A fogyasztási adóknál — igaz — megszűnési vagy legalább csökkentési a magyar kincstárnak azt az igazságtalan károsodását, melyet az 1867. XII. törvényezik világos szabályainak ellenére, elég hibásan eddig eltűrtünk. Amde jogtalanul elidegenített eme tulajdonunk visszaszerzéseért azt kell fizetnünk, a magunkét pénzen kell megvásárolnunk a fölemlt kvóta alakjában és ha ez már magában visszás, sőt nevezetes dolog, ma még azt sem tudjuk, nem fogjuk-e sajátunkat e furcsa adásrevénél még tul is fizetni, hisz Biliaszky volt pénzügyminiszter, akivel ezt a kiegyezést megkötötték, világosan megmondta az osztrák kiegyezési bizottságban, hogy Magyarországért ezért a vívmányért legalább is egymértékű kvótaemelés kell elfogadnia. (Igaz! Ugy van.) És ha eképp az ugynevezett fináncziális vívmány egészben vagy részben elpárolog, illuzóriussá válik, úgy azt kell látnunk, hogy a fogyasztási adókkal összefüggő nagy közgazdasági sérelmek orvoslására még csak komoly kísérlet sem tétel. (Igaz! Ugy van!)

Mindenki tudja, hogy mezőgazdaságunk emelésének, versenyképessége biztosításának egyik feltétele azoknak a gazdasági iparoknak fellendülése, melyeknek sorsa ismét jórészt a fogyasztási adópolitikától függ. Harminez éves tapasztalás pedig már bebizonyította, hogy a magyar gazdasági iparok, különösen a gazdasági szeszipar, hasonló megadóztatás mellett az osztrák gazdasági iparok versenyét ki nem állja, pedig az ország igen nagy és különben is szegény részében, az egész Felvidéken, nem csupán a virágzás és fejlődés, de megélhetés sáhez a gazdasági iparhoz van kötvé.

Ezért sürgetjük mi már évek óta, ezért sürgetjük a gazdasági egyeteket és akik csak e kérdéssel szakszerűen foglalkoznak, fogyasztási adórendszerünk önállóvá tételét (Élénk helyeslés.). mint mezőgazdasági iparunk megmentésének vagy fellendülésének egyik nélkülözhetlen feltételét. (Igaz! Ugy van!) De ennek a törekvésnek nyoma sincs a Bánffy-Badeni, sem egyáltalán komoly kísérletnek e nagy közgazdasági kérdés megoldására. E nélkül pedig vámszövetséget kötni egyenesen abszurditás, mert ha már a vámszövetség természetében van az a hátrány, hogy ipari fejlődésünk gyorsításáról le kell mondanunk és a magyar közgazdaság egvalóságával annak tisztán agrikus jellegével hosszabb időn megbarátkoznunk, akkor annak inkább kell ebben a viszonyban megkövetelnünk azt, hogy legalább mezőgazdaságunk a felvirágzásnak minden előfeltételeit elnyerhesse. (Élénk helyeslés.) Olyan bolond közgazdasági berendezést, mely az ipari fejlődést is lenyűgözi, a mezőgazdaságot is, örendelkezési joggal bíró nemzetek tudtommal még nem létesítettek, hogy nálunk évek óta léteznek, eljélt azokat, akik a nemzet ügyeit eddig vezették és nem is valami hüzelgő világot vet a nemzet közgazdasági éleslítésére vagy akaraterejére, de nem ok és nem méntség arra, hogy ezental is legyen. (Élénk helyeslés.)

De talán még czifrább a gondoskodás, melyben a kiegyezési javaslatok kereskedelmi politikánkat részesítik. Hogy a jelenlegi autonóm vámtarifa Magyarország érdekeinek meg nem felel, hogy a védelmet nem nyújtja arányosan a magyar és az osztrák termelésnek, hogy tehát a közös vámtarifaleten új vámtarifát kell létesíteni, mert különben Magyarország közgazdasági érdeke fel van áldozva azt a kormány előterjesztése is elismeri, előfölt tehát vitatkozni sem szükséges. De ezt az új vámtarifát még sem alkotják meg most, annak megalapítását nem teszik a vámszövetség megújításának feltételévé, hanem azon ürügy alatt, hogy 1903-ig a gyakorlatban ugys csak e szerződéses tarifák érvényesülnek, melyeket egyoldalulag nem módosíthatunk, elhalasztják a szerintük is szükséges vámtarifa-reformot 1902-re, de a vámszövetséget mégis megkötik 10 évre. Már most minő helyzet áll ezel elő? 1902-ben, ha a kormány előterjesztése keresztülmegy, még több évre le vagyunk kötve a vámszövetségnek, ennek folytán a vámtarifa reformja csupán az osztrák törvényhozás hozzájárulásával lesz keresztülvihető. E vámtarifa-reform szükségképeni célja az a cél, melynek elérése nélkül Magyarország egy érdekeivel ellenkező kereskedelmi politikának van feláldozva, a két állam érdekeinek megóvásában most nélkülözött egyensulynak Magyarország javára való helyreállítás, vagyis Ausztria némely jogosulatlan, de tényleg élvezett előnyének megszüntetése, Magyar-

ország részére pedig a megfelelő előnyök elérése. (Igaz! Ugy van!)

Már most hiszi-e azt józan eszű ember, hogy az osztrák törvényhozás ebbe belemegy, ha nincs reá kényszerítve azáltal, hogy különben nincs vámszövetség? (Igaz! Ugy van!) Hiszi-e, hiheti-e, hogy pusztá méltányossági érzetből lemond oly előnyökről, melyeket még éveken át élvezhet, hogy önként megrosszabbítja önönmagára nézve a vámszövetség feltételeit? Hihette-e ezt bárki bármikor? De nem kell-e egyenesen halotával fogadni ilyen hitet ma, azoknak az áramlatoknak láttára, melyek az osztrák közvéleményt, még pedig annak minden pártját, minden rétegét, minden osztályát teljesen uralmuk alá kerítették? Ilyen megállapodások mellett nemcsak hogy nem valószínű, de matematikai bizonyossággal ki van zárva az, aminek pedig még valószínűnek lenni sem volna elég, amire nézve ha lelkiismeretesen akarnak eljárni, feltétlen bizonyossággal kellene bírnunk, ami a vámszövetségnek természetszerű feltétele, hogy tudniillik Magyarország érdekeinek megfelelő kereskedelmi politika fog a vámszövetségben érvényesülni. (Igaz! Ugy van!)

(A gazdasági önállóság.)

Ezt a célt csak két úton lehetne biztosítani, vagy akképp, hogy már most megalkottatnék az új autonóm vámtarifa és az arra vonatkozó meg egyezéstől tételnek függővé a vámszövetség megkötése, tekintet nélkül arra, hogy ama vámtarifa gyakorlatilag csak 1903-ban érvényesülhet; vagy ha ez nem tetszik, ha az új vámtarifát csak érvényesülése időpontjában akarjuk megalkotni, akkor a vámszövetséget is csak 1903-ig kössük meg, hogy ebben az esetben is szabad kézzel szállhasson az ország. De e két utnak egyikét sem követni, az országot 10 évre lekötöni, helyes kereskedelmi politika nélkül, a szükségesnek elismert vámtarifa-reformot az osztrákok lemondási hajlandóságára és jóindulatára bízni: ez már nem annyit jelent, mint vesztélyeztetni az ország prosperitását, hanem annyit, mint azt teljes bizonyossággal feláldozni és ennek neve nem könnyelműség többé, hanem lelkiismeretlenség. (Élénk helyeslés. Igaz! Ugy van!) És miért történik ez, mikor itt nem is valami bonyolult állományi problémáról van szó, hanem végtelenül egyszerű, elemi fogalmakról, midőn az imént elmaradtak annyira szembezők, hogy azokat nem látni és azok ellenére cselekedni szinte nehezebb, mint látni és aszerint eljárni? Mire való mégis e makacság a nyilvánvaló fonákosságban? Miért? Ezzel a kérdéssel akarok foglalkozni, mellőzve ez alkalommal a kiegyezés forgalmi politikájára vonatkozó igen súlyos aggodalmamat, mert erre a kérdésre válaszolva, találjuk meg a helyzet kulcsát. (Halljuk! Halljuk!) A válasz pedig egyszerűen ez: mert a vámtarifa reformjára nézve kétes volna a meg egyezés, akár most akár 1903-ban, ha tehát ennek sikerétől tesszük függővé a vámszövetség megkötését, kétséssé válik maga a vámszövetség is, ennek pedig kétséssé válnia nem szabad. Így tehát megfordítva a dolgok logikai sorrendjét, megfordítva és meghamisítva az 1867. XII. törvényezik gondolatát, a mi kormányaink előtt a bizonyos nem a magyar közgazdasági érdekek megóvása, hanem a vámszövetség, az esetleges, a bizonytalan nem a vámszövetség, hanem Magyarország közgazdasági érdeke; és a problema nem így áll előtűk: Magyarország közgazdasági politikáját helyes irányba vezetni, vámszövetséggel ha lehet, különválással ha kell; hanem ekképp: a vámszövetséget fentartani, Magyarország közgazdasági érdekeinek megóvásával, ha lehet, azok feláldozásával, ha kell. Ez az 1849-iki osztrák birodalmi alkotmány hamvaiból feltámasztott dogma, amelynek neve: „Die Wirtschaftliche Einheit der Monarchie.“ (Igaz, ugy van.)

A Lajthántul ezt már egészen leplezetlenül közjogi tételként állítják föl és az 1867. XII. törvényezik azon intézkedéseit, Deák Ferencz politikai hagyatékának azt az örökbecsű részét, mely Magyarország gazdasági önállóságot világos szavakkal fentartotta, üres jogi fentartás értékére szállítják le, aminthogy kormányaink kezében tényleg azzá vált. (Igaz! Ugy van!)

Tudom, hogy ezt sohasem fogják beismerni. Tudom, hogy szájukon ott van mindig az 1867. XII. törvényezik formulája; de cselekedeteik az ellenkező fellegas nyűgöt viselik és amit közjogi dogmának elő nem fogadhatnak, mert nagyon világos a törvény, mely őket lezáfólná, azt legalább politikai axiómaként csempészik be a magyar közélet változhatatlan tényezői közé és ünnepeletik magukat a lajthántuli és udvari körökben, mint a monarchia gazdasági egységének fentartói. (Élénk tetszés.)

Ezzel szemben ma nem csupán közjogunk integritásának érdekében kell hangsúlyoznunk és minden elhomályosítástól megóvnunk az 1867. XII. törvényezik azon tételét, melyek az ország gazdasági önállóságát biztosítják, de az előrelátó gyakor-

lati politika szempontjából is el kell készülnünk az esetleges gazdasági különválásra. (Élénk eljenzés.) En ma is hibe vagyok a vámtarifaleten közös-ség fentartásának, természetesen jogaink és érdekeink teljes biztosítása mellett — és nem is esem kétségbe ennek lehetősége fölött, ha a magyar ügyek vezetése olyan férfiak kezében van, akik a nemzet jogaiából nem áldoznak fel semmit és egyszersmind elég mély belátással bírnak, hogy az érdekek amaz érintkezési pontjait, — melyekre az 1867. XII. törvényezik céloz, megtalálni köpesek legyenek. De ha azokat az áramlatokat nézzük, melyek Ausztriában az összes pártokban és az egész közvéleményben uralkodókká váltak, melyeknek terjeszkedésével szemben a magyar kormány télen maradt, sőt indokolatlan engedékenységével azokat táplálta, nem hunyhatok szemem azon tény előtt, hogy méltányos kiegyezést kötni mindnohezebbé válik és ma-holnap lehetetlen lesz. (Igaz, ugy van!)

Egy megfoghatatlan gazdasági hallucináció fogta el a Lajthántul a legjobb elméket és közönséges agitátorok jelszavai Ausztria közgazdasági politikájában döntő tényezőkké váltak. Különb-ben hogyan volna megmagyarázható az, hogy világos ellentétben a valósággal és a tényekkel azt állítják, hogy azon közgazdasági viszonyban, amely a két állam között 30 év óta fennáll, Magyarország az egész vonalon jogosulatlan előnyben részesül és Ausztria kiaknázott ország.

Ugyan mely ponton? Talán a közönségi kvótánál?

(A kvóta.)

Hallom a lármat, amely átcsap a Lajthántulról, hogy Magyarország kvótáját emelni kell, de indokolását, helyt álló közgazdasági indokolását nem olvastam. De kutattam az adatokat, de olvastam azt a munkát, amelyet pártunk elnöke, Horváth Nándor tisztelt barátom (Zajos eljenzés.) e kérdésről irt, amely munkában világos számadatokkal ki van mutatva, hogy az a kvóta is, melyet eddig fizettünk, ha Magyarország közgazdasági erejéhez mérjük, túlmagas, nem hogy alacsony volna (Igaz, ugy van!) és ezzel az indokolással szemben komoly adatokat meg sem kíséreltek. Az egyik oldalon adatokat, a gazdasági élet összes jelenségeinek megfigyelését látom, a másikon frázisokat, agitációt. (Igaz, ugy van!)

Hát a kvótának számokban kifejezett aránytalanságai mellett nem másik aránytalanság-e az, hogy a közös intézmények közgazdasági előnyeit és — hogy magamat úgy fejezzem ki — erkölcsi előnyeit nem a kvóta arányában, hanem majdnem kizárólag Ausztria élvezi? (Zajos felkiáltások: Igaz! Ugy van!) Ausztria fővárosában székelnek a közös miniszteriumok, folynak össze a közös kormányzat összes ágai, Ausztriában tartózkodik az évek legnagyobb részén át az udvar, ott van annak minden pompája. (Igaz, ugy van!) Ausztriában van a hadsereg ellátására szolgáló intézmények legtöbbje (Ugy van!), Ausztria élvezi a dolog természetét szerint a vámszövetség előnyeit is leginkább. Még a legméltányosabb vámtarifaleten egység mellett is, pusztán a termelés természete folytán az az ország, melyben túlnyomó az ipari termelés, a közös vámtarifaleten mellett nagyobb előnyöket élvez, mint az az ország, melyben túlnyomó a nyerstermelés a mezőgazdasági termelés. (Igaz, ugy van!)

Ezek oly frappans tények, melyekkel szemben azon prepotens előnyomulását az osztrák követeléseknek csak egy ténnyel lehet megmagyarázni: azzal, hogy magukat biztosítottaknak érzik az iránt, hogy addig, amíg a jelenlegi politikai rendszer tart, Magyarország a maga erejét minden igazságtalan túlterheléssel szemben, az ország gazdasági önállóságát tényleg igénybe venni nem fogja. (Igaz, ugy van!)

Semmi kétség, csak legyen egy kormány, egy párt, amely fel tudja kelteni a Lajthántul azt a hitet, azt a tudatot, hogy ha odaát túlfeszítik a húr, akkor barátságosan elválnak tőlük és önállóan rendezkedünk be, hogy komoly tény ez, amit az 1867. XII. törvényezik, az ország gazdasági önállóságáról mond és nem üres jogászai fontartás, hogy Magyarországon a parlament nem felfelé függő és lefelé független, hanem megfordítva; jótálok róla, hogy szaladva jönnek hozzánk azzal, hogy a gazdasági közösséget ráknézve méltányos feltételek mellett ujtjuk meg. (Zajos tetszés.)

(A nemzeti párt eljárása.)

Tisztelt választóközönség! A kiegyezési javaslatok némely kimagasló mozzanatainak ezen közgazdasági méltánylása után foglalkoznom kell azzal, az eshetőséggel is (Halljuk! Halljuk!) ha nem volna tartós az osztrák parlamenti viszonyok azon javulása, melyben áll és ha bármi okból Ausztriába alkotmányos módon a közös vámtarifaleten alapján kiegyezést létrehozni nem lehetne.

Hogy mi lesz ebben az esetben és hogy mi lesz ezentul egyáltalában eljárásunk, arra nézve

ma kötelező nyilatkozatot nem telettek, részint, mert nem praecjudikálhatók ama párt határozatának, melyhez tartozni szerencsém van, részint azért, mert itt tulajdonképp különböző esetekről van szó, melyek mindegyike más-más helyzetet teremt és melyeknek casuistikájába bocsátkozni e helyen kissé messze vezetne és nem is lehet feladatomban, hogy ezen a téren megelőzzem azt a tényezőt, melynek nyilatkozni kötelessége, a kormányt.

Nem vélek azonban esaladni, ha annak a hittemnek és meggyőződésnek adok kifejezést, hogy ezekkel az eshetőségekkel szemben ugyanaz a szellem fog minket vezérelni, mely a múlt év végén vezetett, midőn a mi hozzájárulásunkkal jött létre az 1898. évi I. törvények.

Jól értsenek meg tisztelt barátaim (Halljuk! Halljuk!): ugyanaz a szellem fog vezetni, ami nem azt jelenti, hogy ugyanazt fogjuk tenni, mert a praemissák nagyon különbözők lennének, még akkor is, ha a kiegyezés megkötésének lehetetlenségét ismét az osztrák parlament működésében beálló zavarok okozták, arról nem is szólva, hogy az önálló intézkedésnek az a formája, mely az 1898. I. törvényekben megtestült, teljesen ki van zárva akkor, ha a két parlament közt fennforgó és ki nem egyenlíthető érdemleges különbségek okozták a szakítást.

Azok a beszédek, melyeket a múlt év végén úgy én, mint tisztelt barátom, Horánszky Nándor, elmondunk, annyira megvilágították eljárásunk indokait, hogy nem szükséges politikai működésünknek ezt a nem minden dicsőség nélküli fejvételét önök előtt újból részleteznem. Ugyis meg vagyok győződve, hogy lesz arra alkalom és szükség ott, ahol akkori nyilatkozataink elferdítéséből fognak majd politikai tőkét kovácsolni.

Elég arra utalnom, hogy a helyzet kényszerűnek és Magyarország nagy politikai érdekeinek feláldoztuk jogos nehezteléseinket és ellenszenvainkat, de ki is mondottuk, hogy semmiféle szempontnak fel nem áldozhatjuk közjogunk integritását, az 1867. XII. törvényekkel intézkedéseink érvényesítését. (Élénk helyeslés és éljenzés.)

Akcióknak meg is volt az a sikere, hogy a szükségessé vált ideiglenes intézkedés az 1898. I. törvényekkel ha nélkülözötte is szövegezésében a kellő szabadságot, de legalább ellentétben nem állott az 1867. XII. törvényekkel szabályaival és olyan közjogi magyarázatok mellett jött létre, melyek azt ezen alaptörvényünkkel teljes harmoniába hozták és normális körülmények közt, normális megbízhatóságu emberekkel szemben minden félremagyarázás ellen biztosították. (Élénk tetszés.) A közjogi magyarázatokat mi voltunk szerencsések a képviselőházban kifejtetni, tudva, tapasztalva, látva azt, hogy a kormánypártnak azon tekintélyével, kik Deák Ferencz politikájának hagyományait híven őrzik, teljes egyetértésben vagyunk, (Zajos helyeslés) e magyarázatokat sem a képviselőházban, sem a főrendiházban senki sem kontrovertálta a kormány kifejezetten és fentartás nélkül egész terjedelmükben magáévé tette; ezt a vita végén konstataálta Horánszky Nándor és bármely oldalról támasztható kétséggel szemben helyreigazítást követelt arra az esetre, ha e tekintetben bármi tévedés, vagy félreértés forogna fenn; minthogy ettől függött szavazatunk, a helyreigazítás ez esetben mellőzhetetlen kötelesség — annak elmulasztása öntudatos perfidia lett volna.

A helyreigazítás nem történt és így az 1898. I. törvényekkel intézkedéseinek értelme a törvényhozás összes tényezői által a mi közjogi fejtegetéseink szerint állapított meg. A javaslat támogatásával értük el azt, amit annak ellenzésével nehezen tudtunk volna elérni, hogy legalább ama törvény megalkotásánál Deák Ferencz politikai hagyatéka meg nem csonkított. (Élénk helyeslés.) Tisztelt választóközönség! Hol kell az elmondottaknál több biztosíték, hol lehet az erkölcsi kötelességnek erősebb bilincseit rakni egy kormányra, egy többségre, — ha bilincsenek kell mondani azt, ha az ország jogainak megvédése érdekében erős fegyvert adunk egy kormánynak, egy többségnek kezébe, — vagy fegyvert, ha mint olvannal akar vele élni, mint történt az 1898. I. törvényekkel megalkotásával? És mégis megtörtént a lehetetlenség; ennyi garancia a kormánynak kezében elkallódott. Nem szólok arról, mert az egyéni szempont, hogy ugyanakkor, amikor mi — az igaz, hogy nem a kormány kedvéért — a kormányjavaslatok keresztülvitelének a leglényegesebb szolgálatot tettük, alig egy pillanatig pihent pártunk és személyünk ellen a legerősebb gyanúsítások és támadások rendszere. Nem szólok arról, mert ez nekünk személyes ügyünk, hanem szólok arról, hogy azok a világos magyarázatok, azok a közjogi fejtegetések — mint utólag látjuk — a kormánynak nem fegyver volt, hanem bilincs, melyet az első lehető alkalommal magáról lerázni iparkodott. Emlekeztetükbe visszaidézem azt a sokszor kifejtett, a kormány által a múlt év végén elfogadott

tételt, hogy amíg az ország közgazdasági önállósága érvényesítésének, szóval a vámközösség ellenkezőjének egyik legelőnyösebb kelléke az, hogy a két állam együtt egységet ne képezhessen, mert hiszen, ha ennek a szónak, hogy vámszövetség van valami értelme, azzal, hogy másnak nevezik, nem szűnik meg vámszövetség lenni, ha ennek minden közjogi kelléke meg van, ismétlem tehát: a vámközösség nem létezik, az önálló intézkedésnek egyik ismérve az, hogy ketten együtt mint egység nem járhatnak el, mint egység jogi cselekvényeket nem végezhetnek. (Igaz, ugy van!) És mégis egy pár hónappal az ünnepelesen lekötött szó elhangzása után, egy pár hónappal a határozott biztosítások után Magyarország és Ausztria egységesen kötött kereskedelmi szerződést külállammal, mintha még egységes volna a vámterület. És szólok arról is, hogy midőn a miniszterelnököt szándékai iránt interpellálták a maga Horánszky Nándor tisztelt barátom egész világosan tette előbe a kérdést, hogy állja-e még azokat a kijelentéseket, amelyeket a múlt év végén tett és amelyekkel szavazatainkat megnyerte, akkor a válasz elől kitért, szócsovéi pedig világosan hirdetik, hogy az önálló intézkedés olyan lesz, hogy Magyarország és Ausztria egysége kifelé németül a „Wirtschaftliche Einheit der Monarchie“ abban fenn lesz tartva.

Hát tisztelt választóközönség, ezek a jelek arra mutatnak, hogy a jelenlegi kormányzattal és rendszerral szemben nincs biztosíték, mely oly erős és félremagyarázhatatlan volna, nincs az a kötelezettség, nincs az a szó, az a szorult helyzetben tett ígérlet, mely elég világos volna, hogy annak megtartásában bizni lehetne és így azon nagy politikai érdekeknek, melyek eljárásunkat a múlt év végén irányozták, összeegyeztetése azon másik nagy köteletséggel, hogy hazai közjogunkat minden csonkítástól megóvjuk, a jelen kormányzatnak és a jelen rendszernek uralma alatt, ugy látszik, lehetetlen. (Igaz! Ugy van!) Ha tehát az ugynevezett önálló intézkedésekre kerül a sor, minden előjel szerint egy nagy harcot fog kellenni vívni a 67-iki kiegyezés integritásáért, melynek politikai következményeiért az egész felelősség a kormánynak lesz. Mert ő lesz az, aki tullepi azt a határt, ahol nincs többé más politikai kötelesség sem, mint megóvni Deák Ferencz hagyatékát.

Ezek után, tisztelt választóközönség, még csak igen röviden akarok a tisztelt választóközönséget érdeklő néhány egyéb ügyről (Halljuk! Halljuk!) szólni. Ugyan miében áll az imént esetelt szomorú jelenségnek a tulajdonképeni oka? Közvetlen okozója az a kormányzat, melylyel szemben állunk, de mi annak az oka, hogy ily kormányzattal kell szemben állani?

Ne keressük az okokat másokban, hanem magában a nemzetben. (Igaz! ugy van!) A magyar választóközönség verje a mellét és ismerje el azt a régi igazságot, hogy minden nemzetnek olyan kormánya van, amilyent megérdemel (Ugy van! Ugy van!) Élénk helyeslés) és minden nemzet úgy fekszik, ahogy önmagának ágyat vet. (Ugy van! Ugy van!) Megengedem, tisztelt választóközönség, hogy ma súlyos annak a választónak a helyzete, aki a választás napján a hatalmasok akaratával szembeszállni mer; megengedem, hogy nemcsak a választások alatt kell számtalan csábításnak, fenyegetésnek ellenállni, hanem bizony a választások után is éveken át megsínyli azt, mindenféle zaklatásnak van kitéve — erről nem én fogok önöknek előadást tartani, erről, azt hiszem, önök nekem többet mondhatnának, mint én mondhatnék önöknek (Ugy van!) — tehát ebből azután mi csoda következtetést kell levonnunk? Mikor ma összes bajainknak kuforrása, a polgárok szabadságának a lenyűgözése, az állami hatalomnak szervezése és állandó készenléte abból a szempontból, hogy a községi, megyei politikai választásokat a maga akarata szerint erőszakolja; ma a kormánynak egész ugynevezett reformirányzatából mégis csak egy gondolat domborodik ki: nem a szabadság biztosításának öregbítése, oh! nem; csak egy szabadság van, az, amelynek biztosítását feltétlenül őrzi; a hatalmi visszaéléseknek és csábításoknak szabadsága. (Ugy van! Ugy van!) Tehát nem a szabadság biztosításának, hanem hatalma mindenhatóságának öregbítése. (Ugy van!) Hiszen mikor jót cselekszik is, mikor olyan törvényt alkotunk, mint például a hitelszövetkezetek támogatásáról szóló törvény, akkor is azt látjuk, hogy a közgazdasági érdekek háttérbe szorulnak és oly hatalmi szervezet létesítetik, amelyet másképen, mint a személyi hitel államosításának nevezni, nem lehet. (Élénk derűtség.)

(A közigazgatás reformja.)

Ily körülmények között, ily előzmények után, ily szellem mellett beszél nekünk ez a kormány arról, hogy a közigazgatás reformja, a közigazgatás államosítása az ő feladata. Bánffy Dezső és Perczel Dezső fogják Sennyey és Grünvald hagyományát megvalósítani. (Derűtség.) Ez körül-

belül oly helyzet, mint midőn Deák Ferencz helyéről Pulszky Agostot halljuk közjogról értekezni (Élénk derűtség) és Andrássy Gyulának helyéről Bánffy képviseli a nemzet diplomáciáját. (Élénk derűtség.)

Azt mondják, hogy ime a mi régi programunk megvalósítására törekcsenek és segítséget várnak, követelnek tőlünk. A mi régi programunk, Elfelejtik, hogy azoknak a férfiaknak hagyatékában, kiket megneveztem, a közigazgatás államosítása mindig a közzabadság minden biztosítékának öregbítéséhez volt kötve.

Elfelejtik azon tanuságot, hogy ebben az országban a központi hatalom kezének bizonyos megerősítése, az állami funkciók szabatosá tétele szükséges; de egyuttal ezen kéznek megkötése a magyar társadalom öntevékenységének feltételeivel.

Mindenütt halálos veszedelem a szabadságra nézve az, ha a központi hatalomnak jogosítványai növeltetnek anélkül, hogy a közzabadság biztosítékairól egyenlő arányban gondoskodás nem történik. (Hosszantartó helyeslés.) Magyarországon ez egyenesen nemzeti veszedelem. Ne felejtjük el, hogy 350 esztendőből csak 30 év van, mióta magyar ezen központi hatalom, mióta — ugy, ahogy — a magyar nemzeti érdekek megvédését tűzte ki célul. És ne felejtjük el, hogy ez a központi hatalom csak addig magyar, ameddig a magyar társadalom önálló ereje nem engedi, hogy más legyen. (Zajos helyeslés.)

(A katolikus autonómia.)

Az állami közigazgatás egyoldalú létesítésére irányuló törekvések ezen jellemzése átmenetül szolgál nekem egy másik ügynek érintésére, amelyről itt nyilatkozni, amennyire azt a körülmények engedik, nekem kötelességem. (Halljuk! Halljuk!) Mert én az önök részéről két mandátummal bírok. Bírok mandátummal az országgyűlésen és bírok mandátummal a katolikus autonómiát szervező gyűlésen. (Élénk éljenzés.)

Tisztelt választóközönség! Ezen ügynek előkészítése, amennyire tőlünk függött, szépen haladt előre. A 27-es bizottságnak 9-es albizottsága egy tervezetet dolgozott ki, amelynek tartalmáról, mielőtt azt a 27-es bizottság is bíralt alá vette volna, részletesen nyilatkozni nem kívánok. Annyit mondhatok önöknek, hogy iparkodtam ezt a mandátumot is abba a szellemben gyakorolni, amelyben azt önök reám ruházták. Iparkodtam hogy ugy arra, a szervezeten mint a hatásköröknek megállapításában tiszteletben tartatnak a mi hitünknek szent tanai és azok az elidegeníthetetlen jogok, amelyeket a katolikus egyház változhatatlan szervezete tanító egyház számára fentartott. (Élénk éljenzés.) Iparkodtam fentartani a tekintetet a valódi állami érdekekre és azokra, amelyek az államnak és egyháznak nálunk évszázadokon át történelmileg kifejlett kapcsolatából és apostoli királyunknak főkegyuri jogaiból folynak; de ezeknek a valódi érdekeknek és ezeknek a jogosult szempontoknak ürügye alatt nem engedtem becsempészetni azt a dugárut, amelyet az alatt a lobogó alatt szeretnének becsempészni, hogy tudniillik a kormány hatalmi érdekei kielégítésének, hanem ezt a kettőt mindig elválasztottam (Élénk helyeslés.) Iparkodtam azon, hogy mi katolikusok világi vonatkozású ügyeinkben szabaduljunk a gyámkodásnak azon megalázó helyzetéből, amelyben most vagyunk. (Élénk éljenzés.) Teltem ezt abban a meggyőződésben és tenni fogom ezentul is, hogy nem csupán egyházunk érdekeit mozdítom elő, hanem hogy ezzel együtt egy elsőrangú, nagy nemzeti érdeket szolgálok. (Hosszas, lelkes éljenzés.)

Én, tisztelt választóközönség, nem látom nemzeti életünk megerősödését, nem látom nemzeti érdekeinknek biztosítását akkor, hogy ha itt az egész erkölcsi és szellemi erőt egy sablonba dugják; nem látom akkor, hogy ha minden társadalmi tevékenység és a társadalmi tevékenységnek azon történelmileg kifejlett szervei, amelyek egyszerűen a magyar nemzeti czélok megóvása tekintetében minden biztosítékot nyújtanak, megbénulnak, hanem akkor látom, hogy ha azok megerősödnek, hogy ha azok a lelkiismereti szabadságnak, hogy ha azok a felekezeti egyenjoguságnak, hogy ha azok a polgárok közti testvéries szellemnek megfelelőek, kiegészítettek és biztosítottak. (Élénk éljenzés.) Erős államot kívánok ugyanis, de erős magyar állam, erős magyar nemzeti állam nem egy üstökénél felülről tartott szervezet, hanem egy olyan fa, mely gyökereit mélyen beereszti a magyar nemzet független gondolkodásának, független érzésének és hazafiasságának talajába. Ebből a szempontból, ily szellemben, ily irányban fogok működni, míg az önök bizalma felém fordul, ugy az egyházi, mint a politikai téren. (Hosszantartó lelkes éljenzés.) Mert én meg vagyok győződve, hogy ma nincsen ennek az országának sürgősebb feladata, mint az elliprott szabadságnak újbóli kiküzdése és biztosítékokkal ellátása. (Élénk éljenzés. Ugy van! Ugy van!) Az Isten áldja meg önöket! (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

A lakoma.

Egy órákor Apponyi Albert gróf tiszteletére a „Margitszigeten” lakoma volt, melyen közel háromszázan vettek részt. Az asztalfőn Apponyi Albert, Koncz Menyhért és a nemzetipárti képviselők foglaltak helyet.

Az első pohárköszöntőt Apponyi Albert gróf mondta a királynak. Majd meleg szavakkal megemlékezett a királyné haláláról. Szavait így fejezte be. Azzal a fohással fordulunk Istenhez, hogy hatoljon az uralkodó lelkébe a világosságnak oly sugara, melynek fényénél a magyar nemzet helyzetét igazabban láthassa, mert csak ez hiányzik a nemzet boldogságához. (Lelkes „éljen a király” kiáltások.)

Koncz Menyhértköszöntet mondott Apponyi grófnak beszámolójaért, majd kitartásra buzdítja a jászberényieket Apponyi mellett, ki a jellemzősége fénylő csillaga. Poharát Apponyi grófra, nejeire és fiára, „a nemzet reményére” üritette. (Nagy tetszés és éljenzés.)

Apponyi Albert gróf szomorúnak mondja, hogy a jellemzősége most már erényként kiemelik. Szerinte sokkal nagyobb elismerésre számíthatnak azok, kiknek elhűségükért nap-nap után szenvedni kell a hatalomtól. Őszive egész mélyével hajol meg azok előtt, kik folytonos üldözés után sem pártolnak el elveiktől és pártjuktól. Igaz, hogy a lelkiismeret nyugalma csak kis jutalom. de mindenestre megnyugtató az, hogy ha az ember a víz mellett megy el, akkor nem kell a fejét elfordítania, mert a víz tükrében is becsületes ember képét látja benne. Megköszöni a családjáról való megemlékezést, és biztosíthat mindenkit arról, hogy gyermekének szeplőtlen becsületes nevet fog örökbe hagyni, amit a legnagyobb földi jutalomnak mondhat. Jászberény választó polgárait emeli poharát, kiknek azt kívánja, hogy ők sohase csalódjanak benne, mint ahogy ő sem csalódott még soha választóiban. (Éljenzés.)

Pethes Pál, lelkes szavakban Horánszky Nándort, a nemzeti párt elnökét élte.

Horánszky Nándor előtt abban a nagy küzdelemben, melyet eszménye megvalósítása érdekében küzd, a haza és a kötelesség. Csodálja a jászberényieket, kiket az utolsó választás óta kizavartak nyugalmaikból. Ami itt történt a választáskor, az nem Európához méltó, legfeljebb a Saharában fordulhatott volna elő. Jászberényben taposta lábba Magyarországi igazságügyminisztere a büntető-törvénykönyvet. (Tetszés.) Szólv, ki mindig a kötelességtudás embere volt és ennek érdekében mindig áldozatra kész, mégis kalapot emel a jászberényiek előtt, kik példányképei a jellemzőságnak. Nem magyar ember az, ki folyton fejet hajt. Nem szabad elfeledni, hogy a magyarnak két ellenséggel kell megküzdenie; a külsővel és belsővel, no meg önmagával. (Éljenzés.) A jászberényi nemzeti párt egyik kimagasló feje, Koncz Menyhértra üriti poharát.

Hock János szólt ezután. A nemzet hívatott vezérei azok, kik a nemzet érdekében tűnnek, szenvedni és lemondani is tudnak, nem pedig az önczél tekintik szem előtt. Az a vezér, ki a nemzetet magasra tanítja röplüni, vagy az aki kalitkába zárja és kendermagot ad neki. (Derűtség és taps.) Ebben az országban Apponyi Albertet mindenki szereti, érte mindenkinek imádkoznia kellene: Apponyi Albert, jöjjön el a te országod, mert ez a becsület országod lesz. (Hosszantartó éljenzés.)

Bathó János királyi közjegyző az Apponyi kíséretében eljött képviselőket ünnepli.

Szentiványi Árpád a jászberényi hölgyeket köszöntötte fel.

Sághy Gyula a jászberényi választókra üritette poharát.

A lakoma után Apponyi Albert gróf visszatért a plébániára, hol az ő jelenlétében szentelték fel a jászberényi iparegyesület zászlóját.

Az esti vonattal Apponyi és a vele volt képviselők a jászberényiek lelkes ovációja mellett visszatértek a fővárosba.

KÜLFÖLD.

A párisi összeesküvés. A „Liberté” szerint az összeesküvésre vonatkozó hírek onnan származtak, hogy egyik miniszterium elnöki osztályában egy hivatalnok a következő táviratot küldte Zurlinden tábornoknak egy szomszédvárosba:

„Legyen készen szombatira. Tábornok.”

Ezt a táviratot a központi táviróhivatalban visszatartották és kiszolgáltatták a belügyminiszternek. A belügyminiszteriumban ezért nagy volt az izgatottság. Több miniszter különben vizsgálatot kért az összeesküvésről szóló hírek eredetének kinyomozására, de Brisson miniszterelnök ellenezte az indítványt.

A belga király beszéde. Az antwerpeni kereskedelmi kamara ma ünnepélyt rendezett a Kongó-vállalat örömeire. A ünnepélyen a király beszéde mondott, amelyben kifejtette, hogy, habár az első nehézségeket leküzdötték, még sok a tennivaló a Kongó-partján. Az eddigi eredményeket Stanleynek köszönhetik, aki először kutatta ki a Kongó-folyását. Azután a Kongó-vidék felkutatásában részt vett belga és külföldi katonatiszterekről emlékezett meg a király igen kitüntető módon és szerencsét kívánt azoknak, akik a Kongó-vidékre oly áldásos vasut építését sikeresen befejezték. A király azon lesz, hogy valamennyi hatalommal kitűnő viszonyban maradjon és minden támogatást el fog fogadni, anélkül, hogy az egyik vagy a másik hatalom iránt való kötelességeket figyelmen kívül hagyja. A Kongó-vállalat a nemzeti civilizáció műve. Meg van róla győződve, hogy ez a vállalat a világbeke érdekeit fogja szolgálni. Meg kell mutatni, hogy Belgium, amely betölti helyét a népek nagy családjában, csak egyetértésre törekszik. Végül Németországra utal a király, amely különféle intézményeket teremtett a kiviteli kereskedelem előmozdítására; meggyőződése, hogy az antwerpeni kereskedelmi kamarának is ezt a célt kell szem előtt tartani.

TÁVIRATOK.

A német császár utja.

Konstantinápoly, október 16. A rossz időjárás miatt a „Hohenzollern” yacht valószínűleg később fog átmenni a Dardanellákon s így a német császári pár Konstantinápolyba érkezése is késedelmet fog szenvedni. Meglehet, hogy az átutazás csak holnap történik meg.

Zante, október 16. A „Hohenzollern” yacht ma délelőtt 10 órákor indult utnak. A yacht hétfőn délután 2 órákor érkezik a Dardanellákra és kedden délelőtt 9 órákor Konstantinápolyba. Az idő szép. A hajón minden rendben van.

Konstantinápoly, október 16. A német császár látogatása alkalmából emlékermet vetettek, még pedig a császár részére aranyat, a kíséret részére ezüstöt. Az érem egyik oldalán török czímer és felirat van, a másikon a német czímer és a következő felirat: Emlékül II. Vilmos német császárnak Abdul Hamid khán ő felségénél, az ozmánok császárijánál Konstantinápolyban tett látogatására.

A szerb hadgyakorlatok.

Belgrád, október 16. A Krusevác környékén tartott hadgyakorlatokat befejezték. Holnap csapatszema lesz, amelynek befejeztével Sándor király Milán királylyal, továbbá Gyorgyevics miniszterelnökkel és Autonovics belügyminiszterrel Szerbia délnyugati részébe megy 8—10 napos körútra.

Az anarchisták.

Alexandria, október 16. Azokat a bombákat, amelyeket egy itteni kávéházban elkoboztak a merénylők egy hajóra akarták vinni, amely ma Jaffába indul. A letartóztatott anarchisták egyiké egy jeruzsálemi vendéglőbe szegődött volt pin-czérnek.

Az 1870-diki háboru emléke.

Chaumont, október 16. Ma leleplezték le Chanoine hadügyminiszter jelenlétében az 1870-diki háboruban elesett katonáknak állított emlékművet. Az ünnepélyen több beszédet mondtak. Mongeot a n e m z e t i h a d s e r e g e t d i c s ő i t e t t e. A hadügyminiszter, akit lelkesen üdvözöltek, néhány köszönő szót mondott, mire az egyesületek és testületek, a hadsereget éltetve, elvonultak az emlékmű előtt.

A Dreyfus-ügy.

Páris, október 16. Mornard ügyvédnek már kiadták a Dreyfus-ügy iratainak egy részét. A naczionalista sajtó a legvehemensebben elítéli az iratok kiadását.

Az orleansi herczeg.

Brüsszel, október 16. Fülöp orleansi herczeg ideérkezett.

Lázadás Afrikában.

Tanger, október 16. Fezből érkezett hírek megerősítik, hogy Tafiletben lázadás ütött ki. Számos más határlakó törzs jól fel van szerelve fegyverekkel és töltevényekkel. A marokkói kormány nagyobb haderőt rendelt ki a lázadás színhelyére.

A franciaországi strike.

Páris, október 16. A csapatok, amelyek a vidéken a pályaudvarok legtöbbjét megszállták, így különösen Lyonban, Marseilleben, Nancyban, visszatértek a kaszárnyákba.

Páris, október 16. A párisi pályaudvarokon a katonai óvintézkedéseket még nem szüntették meg. A vasúti forgalom ma ép oly élénk, mint más vasárnapokon. A vidékről érkező távirati jelentések szerint a pályaudvarokra kirendelt katonaságot lassankint visszavonják.

Páris, október 16. Egy ma délután tartott gyűlésen, amelyen körülbelül 200 ember volt jelen, kijelentette Guerard, hogy hiábavaló volna a strikeot folytatni. Rendzavarás nem történt.

HIREK.

Lapunk mai száma 8 oldal.

— A király mondta. A lisszaboni sajtókongresszuson történt. A portugál király cercler tartott egy ülés után, amelyen személyesen elnökölt. A többi vendég között egy francia újságíró is megszólított és beszélgetésbe elegedett vele.

— Rendkívül jól esett, felség, — mondta a diskurzus folyamán a francia — hogy az egész országban, valamire csak jártam, mindenütt szabadság és függetlenséget láttam.

— Oh igen, felelt mosolyogva a király, hiszen magam is republikánus érzelmű vagyok. Hanem azért királynak kell maradnom, mert — nem tanultam más mesterséget!

— Tánccsics siremiéke. Tánccsics Mihálynak, a negyvennyolczas nagy napok egyik szereplőjének, a kerepesi-úti temetőben siremiéket állítottak, amelynek ünnepélyes leleplezése ma volt. Az ünnepi beszédet Barabás Béla országgyűlési képviselő mondta. Ott volt Tánccsics özvegye is.

— Halálozás. Özvegy Ellinger Józsefné, született Engst Teréz, nyugalmazott királyi württembergi udvari énekesnő október tizennegyedikén meghalt. Temetése tizenhatodikán délután négy órákor volt a Teréz-kört 37. szám alatt levő lakásáról.

— A Hadik-család katasztrófája. Hadik János gróf ez idő szerint családjával Galgócson tartózkodik. Csütörtökön mind a három gyermeke majdnem egyidőben egészen hasonló mérgezési tünetek közt betegedett meg. Tegnap két gyermek meghalt. A megrendítő szerencsétlenség okát kutatják.

— A terézvárosi bucsu. A Terézvárosban megtartották a Teréz-napi bucsut. A plébánia-templom környéke egészen megváltozott ebből az alkalmatosságból, tele volt játékos, mézeskalácsos, mulatós, könyves sátorokkal. Délelőtt tíz órákor ünnepi nagymise volt, amelyet Stieber Vincze apát-plébános mondott. Az istentiszteleten a nagy kö-

zönség sorában ott volt Mátray József kerületi előjáró is, az előjáróság egész tisztikarával. Dél felé megkezdődött a korcsmákban és a kávéházakban a mulatozás, éjjelkor is egyre tartott még a heje-huja.

— **Kézfogó.** Bokor Emil Szegeden eljegyezte Schwarcz Rezsín kisasszonyt, Schwarcz Fülöp odaváló nagykereskedő leányát.

— **Összeomlott iskola.** Brassóból táviratozzák a következőket: Hosszafaluban az épülőfélben levő állami polgári fiúiskola emeletének egy része az éjjel összeomlott. A szakértői vélemény alapján Maurer Mihály főispán már korábban beütötte a gyanusnak talált építkezés folytatását, újabb szakértői vizsgálat folytán azonban azt újból megengedték. Maurer Mihály főispán azonnal intézkedett, hogy az iskola és az azt körülvevő térség teljesen elzárassék. Emberéletben nem esett kár.

— **Személyi hír.** Ottó főherceg tegnap délelőtt Bécsből a sopronmegyei Lövő állomásra érkezett, hol Bornemisza Gábor báró és Berg báró nagybérlők fogadták s innét kocsin hajtottak Bornemisza báró sághi kastélyába. A főherceg ma utazott vissza Bécsbe. — Lajos Viktor főherceg ma Kopenhágból elutazott.

A haldokló metropolita. Mint Nagyszombenből táviratozzák, Román Miron metropolitának állapota délután annyira rosszabbodott, hogy az orvosok kijelentése szerint az a g ó n i a b e á l l á s a v á r h a t ó.

— **Béla herceg temetése.** Ötven évvel ezelőtt mikor Szekesfehérvárott III. Béla király és felesége csontjait megtalálták, a királyi pár mellett egy kisebb csontváz is feküdt, amely a történet-tudósok szerint senkié másé nem lehet, mint Béla hercege, III. Béla király fiáé. Mostanig ezek az ereklyék is az antropologiai muzeumban voltak, a napokban azonban érczkoporsóba téve átvitték a Mátyás-templomba, ahol egész csöndben az oratorium alatt levő kis kriptában tették örök nyugalomra.

— **Lukács László díszújságíró.** A Budapesti Újságírók Egyesülete ma délelőtt tizenkét órakor rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen a tagok nagy számban voltak jelen. Az ülést Mikszáth Kálmán elnök nyitotta meg. A jegyzőkönyv hitelesítésére Bán Zsigmondot és Bajza Józsefet kérte föl. Szatmári Mór főtűtő ezután a következő javaslatot terjesztette a közgyűlés elé:

„A Budapesti Újságírók Egyesülete” megalakulásától kezdve egyik elsőrangú céljával azt tűzte ki, hogy az önhibájukon kívül súlyos anyagi viszonyok közé kerülő kartársak fölsegítésére alkalmas állandó intézményt létesítsen. E célból alkotta meg az újságírói segélyalapot, mely egyes-estendős fennállása óta olyan üdvös intézménynek bizonyult, melynek megszilárdításához s a jövőben való eredményes kihasználásához általános kartársi érdekek fűződnek. Ez a meggyőződés vezette egyesületünk választmányát, mikor teljes buzgalommal azon fáradozott, hogy a segélyalapot tekintélyes tőke nagyságára emelje, úgy, hogy csakugyan alkalmas legyen a nap-nap után egyre élelkező szükség kielégítésére. Mikor egyesületünk választmányának kebelében megfogalmazott egy olyan újságírói sorsjáték eszméje, melynek jövedelme egyszerre eddig nem is remélt szilárd alapokat adhatna az új intézménynek, teljes mértékben éreztük azokat a nehézségeket, melyekkel meg kell küzdenünk.

Azonban a nehézségek legnagyobb részének legyőzésében segítő tényezőt találtunk Lukács László magyar királyi pénzügyminiszter ur ő nagyméltóságában (Élénk eljenzés!), ki egy a sajtó hívtatása iránt való nemes méltánlással, mint az általunk kitűzött cél igazán lelkes felkarolásával a maga részéről mindent megtett avégből, hogy az újságírói segélyalap javára tervezett sorsjáték csakugyan megtartható legyen. Kérvényünknek gyors és minden részleteiben kedvező elintézése által Lukács László pénzügyminiszter ur nekünk már könnyűvé tette a további feladatott. Jórészt neki köszönhetjük tehát, hogy segítő alapunkat nagyra növelhetjük, a kartársak számára oly intézményt teremthetünk, mely a magyar sajtó körében régidők óta érezt hiánynak pótlására van hívatva.

Hálás elismeréssel vagyunk ennél fogva Lukács László pénzügyminiszter ur ő nagyméltósága iránt s kötelességünknek éreztük, hogy ennek ünnepies formában is kifejezést adjunk. Megragadjuk ezt az alkalmat arra, hogy a magyar sajtó tiszte-

letének, ragaszkodásának és nagybecsülésének érzését kifejezésre juttatván az iránt a férfi iránt, aki mint a magyar közélet egyik jeles tényezője, a magyar sajtóval szemben oly kitűnő érdemeket szerzett, ezzel példát mutassunk abból, hogy a magyar sajtó hálásan tudja méltányolni az iránta tanúsított nemes jóindulatokat s ezeket viszonzozza azzal, ami módjában áll: az érzelmek töle telhető kitüntetésével.

Ezek előrebocsátása után a Budapesti Újságírók Egyesületének választmányja azt az indítványt terjeszti a mai közgyűlés elé, hogy az alapszabályok 9. szakaszának szellemében Lukács László dr. pénzügyminiszter ur ő nagyméltóságát az egyesület tiszteletbeli tagjának megválasztása s a megválasztásról őt küldöttség útján értesítése.

A közgyűlés az indítványt nagy lelkesedéssel egyhangulag elfogadta, mire Mikszáth Kálmán elnök Lukács László dr. pénzügyminisztert az egyesület tiszteletbeli tagjának jelentette ki. Singer Zsigmond indítványára egyúttal elhatározta a közgyűlés, hogy a tiszteletbeli tagságról való értesítést művészies éreztáblába véseti s ezt küldöttség viszi el a pénzügyminiszternek.

A közgyűlés második tárgya egy számvizsgáló választása volt. A kijelölő bizottság indítványához képest erre a tisztségre egyhangulag Jancsó Dezsőt választották meg.

— **Egy esztendő.** Ma volt egy esztendeje, hogy Porzolt Kálmán, a Népszínház igazgatója, e műintézet vezetését átvette és a színház tagjai megünnepelték az évfordulót, fényes lakomát rendeztek este tíz órakor a Royal-szállodában az igazgató tiszteletére. Küry Kláry, Bárdy Gabi és Hegyi Aranka a kivételével, akik kimentették magukat, ott volt a Népszínház egész művészi és és technikai személyzete. A fővárosi szinikritika nem volt képviselve, csak az igazgató egynéhány más újságíró-barátja vett részt a családijellegű lakomában. Az első felköszöntőt Szirmai Imre mondotta, Nem bucsuztatja az esztendőt, mert ő a bucsuztatással nagyon furcsán van. (Kaczagás, taps. Köztudomás szerint Hegyi Arankát is ő bucsuztatta.) Csak azt kívánja, hogy Porzolt Kálmán továbbra is olyan sikerrel igazgassa a Népszínházat, mint a múlt ében. Az igazgatót és feleségét, Lukácsy Juliskát élteti. Porzolt Kálmán lendületes és poctikus beszédben megköszöni az ovációt, amelylyel a népszínház tagjai az esztendő leltelte alkalmából részestették és a Népszínház személyzetét élteti. Konti József, Ujházy Ede és Vidor Pál beszéltek még ezután. A lakomát Vidor Pálné rendezte. Az ünnep alkalmából az új igazgató számos arczképet kapott a színház tagjaitól. Ujházy Ede is kedveskedett neki egy fotografiával, amelyre a következő szavak voltak írva: „Es wahr' zu schön gewesen.”

— **„Emlékezzünk réglekről”** . . . A kassai premontrai kanonok-rend történelmi nevezetességű házában ma leplezték le nagy ünnepséggel a Kazinczy Ferencz-féle triász emlékének szánt táblát. Felirata a következő: „Ebben a házában, hol hajdan királyok és fejedelmek laktak, hol a jezsuita tudósok munkálkodtak istenért és hazáért, itt élt 1777—1797-ben Baróti Szabó Dávid. Nála és vele együtt alapították 1787. november 13-án Kazinczy Ferencz és Bacsányi János a kassai magyar társaságot és első folyóiratunkat, a „Magyar muzeum”-ot. Az ünnepélyen részt vettek a főgymnázium és főreáliskola ifjúsága, a Kazinczy-kör és a város egész intelligenciája. Megnyitással a „Hymnus”-t énekeltek, mire Takács Menyhért főgymnáziumi igazgató ünnepi beszédet mondott, melyben a Kazinczy-triász hazafias működését ecsetelte és az ifjúságot példájuk követésére intette. Az ünnepély a „Szózat”-al zárult.

— **Mr. Howard Gould házassága.** Jay Gouldnak, az ismert amerikai milliárdosnak harmadik fia, Howard Gould — mint annak idején röviden megemlítettük — feleségül vette miss Kathe Clemmonst, egy new-yorki színház színésznőjét. A fiatal nábob házassága óriási szenzációt keltett a metropolisban, annál inkább, mert mindenki tudta, hogy ez a messaliance kerek öt millió dollárjába kerülhet a szerelmes Gould urnak. Az öreg vasutkirály ugyanis végrendeletileg meghagyta, hogy az

a fia, aki testvérei akarata ellenére házasodik, örökségének felét elveszti. Howard Gould és Clemmons kisasszony viszonyáról régóta tudott már a világ. Több ízben bejárták együtt a kontinenst és mindennütt nagy föltűnést keltettek diszkrét és mégis fejedelmi eleganciájukkal és szimpatikus megjelenésükkel. A fiatal színésznő sokáig vonakodott a nábob fiával megismerkedni, mert érezte azt az óriási különbséget, amely társadalmi állásuk közt van s amely, úgy hitte, lehetlenné teszi, hogy egymáshoz közeledhessenek. A szerelmes Gould azonban nem tágitott és Clemmons kisasszony szíve végre is meglágyult. Viszontszerelemre lobbant hűséges imádója iránt és a közös szerelemből nemsokára létrejött az az aranyhíd, amelyen találkozhattak és megtalálhatták egymást. Mult szerdán esküdtek egymásnak örök hűséget teljes csöndben, a menyasszony lakásán. Az esküvő után lucullus-ebéddel vendégelték meg jelenlevő kicsiny számú hiveiket, azután a férjnek „Niagara” nevű yachtján délszaki vizekre eveztek. Elutazásukkor igen sokan jelentek meg a kikötőben, s a boldog pár meggyőződhetett róla, hogy utjukban sokaknak rokonszenve és jókívánságai kísérik őket.

— **Halálos ítélet.** A szerb egyházi kongresszus elnöke Zsivkovics báró — mint a „Zasztava” jelenti Szófiából levelet kapott, melyben a montenegrói emigránsok nagyválasztmányja őt halálra ítéli. Tudatják vele, hogy egy tagja ennek a választmányának ki van szemelve, hogy ezen ítéletet végrehajtsa. Zsivkovics báró az által szolgált rá a montenegrói emigránsok haragjára, hogy a zágrábi „Srbobran” nevű lapban éles hangon elítélte az emigránsoknak azt az eljárását, hogy Nikita fejedelmet „Véres képek a Petrovics-Nyegus-családból” című pamphletben annyira pellengére állítják.

— **Százharminczszoros betörő.** Pécsen néhány héttel ezelőtt egy jámborképi csavargót fogtak el. A vézna és beleges habitusu embert épen el akarták toloncsolni, mikor Ugray Lőrincz csendőrőrmester fölismerte, hogy az illető nem más, mint egy régóta keresett híres betörő: Kovács István. Ott tartották tehát a csendőrlaktanyában s egymásután ismert be 102 betörést és egy súlyos testi sértést. Azután belefagyott a szó, többre nem akart emlékezni. Ekkor az őrmester körutrá indult s ahol nevezetesebb betörés, rablás történt, oda elvitte Kovács Istvánt, ki még 28 esetet vallott be. A híres gonoszlevő bebarangolta a dunántúli megyéket, különösen Baranya és Somogy vármegyékben találta magát otthon. Hat hét óta a csendőrlaktanya vendége; a vallási jegyzőkönyv 274 oldalra terjed. A betörések alkalmával elvitt tárgyak közül igen sok megkerült; a csendőrségnél is van vagy két szekerre való. Leginkább ruha- és ágyneműek; azonkívül előkerült még vagy 22 darab különféle zsebóra. A hírhedt betörőt ma délután átkisérték az ügyészség fogházába.

— **A szép Katinka.** Kinos föltűnést keltett Bécsben az a hír, hogy a huszonnégy esztendő Berchtold Ottokár gróf, a bécsi arisztokrata-társaságnak egyik igen kedvelt tagja eljegyezte a nezdasovi birtokán lakó mézáros leányát, akit az egész környéken „a szép Katinka” néven ismernek. A fiatal gróf vagy másfél esztendővel ezelőtt látta először a szép leányt, akit hamarosan meg is szeretett. A leány észrevette a gróf vonalmát, s mivel viszontszerette, csakhamar eljegyezték egymást — titokban. Mint a szerelmesek általában, ők is csak maguknak éltek és rejtve-rejtették édes titkukat. Néhány hónapot töltöttek így csöndes boldogságban, elzárkózva a világ elől. A leány azonban nem tudta sokáig elhallgatni azt a nagy tisztességet és boldogságot, amely rája várt. Érezte, hogy valakinek el kell mondania mindent, megvallani szívének titkát. Egy bizalmas barátjának aztán elbeszélte mindent — szigorú titoktartás pecsétje alatt. A meghitt barátjának természetesen legfőbb igyekezete az volt, hogy minél hangosabban kürtölje ki a rábizott titkot s így nemsokára mindenki megtudta a készülődő nagy eseményt. A fiatal pár semmit sem törődött ezzel és türelmetlenül várta azt az időt

mikor az esküvőt megtarthatják. A gróflak Bécsben lakó anyja azonban, akinek most fülébe jutott a dolog, közbelépett. Beadványt intézett az árasszékhöz, amelyben tiltakozik kiskorú fiának házassága ellen. A fiatal gróf ugyanis, noha a törvényes kort elérte, még mindig nincs nagykorúnak nyilvánítva, mert anyjának véleménye szerint nem eléggé érett arra, hogy maga intézhesse a sorsát. Berchtold gróf most fűt-fűt megmozgat, hogy legyőzzön minden akadályt, a „szép Katica” pedig ég és föld között lebegve várja, hogy mi fog vele történni. Beköltözik-e a grófi kastélyba vagy ott marad apjának egyszerű házikójában.

— **Tanári jubileum.** Nagy-Enyeden Nagy Lajos főiskolai tanár ma ünnepelte 25-éves tanári jubileumát. Az ünnepet a tanári kar és nagyszámu tisztelői élénk órázóiban részesítették.

— **Az Eiffel-torony Nagyákon.** Roron Sámuel nagylaki lakatosmesternek az volt a rögeszméje, hogy a legutóbbi párisi világkiállítás díszét, az Eiffel-tornyát, a csanádmezei tótok végvárában is felépítse. Szorgalmas, dolgos ember volt és mindenki épészünek hitte, míg elő nem hozakodott az Eiffel-tornyával, melynek az egész terve, az utolsó srólíg készen van az ő fejében. Ajánlatot is adott be a nagylaki előjárókhöz, hogy adjanak az építési költségre pénzt. Ebből az ajánlatból látták, hogy szegény Sámuel lakatos megzavarodott. A községi orvos megvizsgálta a szerencsétlen embert és az Eiffel-torony örültjét beszállították Makóra.

— **Kirabolt községi pénztár.** Nyék, sopronmegyei népes községben az elmúlt éj folyamán ismeretlen tettesek betörték Scherz János községi bíró házába és kirabolták a község pénztárát, amelyben mintegy 800 forint volt. A rendőrség széleskörű nyomozást indított.

Napirend.

Naptár: Hétfő, október 17. — Római katolikus: Hedvig asszony. — Protestáns: Hevig. — Görög-ország: (október 5.) Karitina. — Zsidó: Marcleschoan Rosch-Chod. — Nap két 6 óra 7 perczkor reggel, nyugszik: 5 óra 20 perczkor délután. — Hold két: 8 óra 37 perczkor reggel, nyugszik 5 óra 26 perczkor délután.

A miniszterelnök nem fogad.

A kereskedelemügyi miniszter fogad délután 4-5-ig.

A pénzügyminiszter fogad délután 4 órától kezdve.

A horvát miniszter fogad délelőtt 8-10 óráig.

Nemzeti muzeum: természetrajzi tára, nyitva d. e. 8-1-ig. Többi tárai, köztük a néprajzi osztály is (csillag-utca 15. sz.) 60 krajczár belépődíj mellett tekinthetők meg.

Országos képtár az Akadémiában nyitva 9 órától délután 1 óráig.

Az egyetemi sívészker (Üllői-ut) nyitva reggel 8-tól este 5-ig.

Egyetemi könyvtár zárva.

Muzeumi könyvtár nyitva.

Akadémiái könyvtár nyitva.

Technológiai iparmuzeum nyitva 9-1-ig és délután 3-5-ig.

Az iparművészeti muzeum, nyitva d. e. 9-1-ig.

Kereskedelmi muzeum a városligeti iparsarnokban nyitva d. e. 9-12-ig és d. u. 3-5-ig.

Deák-manzoleum a kerepesi-úti temetőben nyitva este 5 óráig.

A „Hódoló díszfelvonás.” Eisenhut Ferencz órási körképe Városliget, Andrássy-ut végén, látható reggel 9-től este 6 óráig. Belépő díj 50 kr. Gyermekdíj 30 krajczár.

Tenoristából — portás.

Mierzwinski, a világhírű tenoristát Budapesten is jól ismerték. Az Operánkban vendégszerepelt abban az időben, mikor csillaga még magasan ragyogott.

Meteor szerű tünemény volt a kiváló tenorista pályafutása. Hirtelen tűnt fel. Hangjának szépsége, ereje a zenevilágot egy csapásra meghódította. Különösen a nők körében voltak diadalmas hódításai. Ezekhez a diadalokhoz már inkább daljás alakja, érdekes arca segítette. Virágok, aranyak hullottak minden oldalról a lábaihoz.

Fizetése olyan volt, hogy pályatársai irigységgel beszéltek róla. Bejárta fél Európa legnagyobb városait és diadalt diadalra halmozott. Leghíresebb szerepe Rossini operájában, „Tell Vilmos”-ban Arnold volt.

Az énekművészetben Mierzwinski Bécsben képezte ki magát, ott aratta első sikereit is. Lucca

Pauline volt a mesternője, csodás hangja töle nyerte művészies kifejező erejét.

És ez a nagy művész ma mint portás b ő kez ű utasok borralalóiból él. Fényes hangja eltűnt és a régi diadalokból csak az emlékek maradtak fenn.

A szerencsejátéknak esett áldozatul Mierzwinski. A pénzarádatban, mely fénykorában ellepte, egy pillanatra sem gondolt a jövővel. Azt hitte, hogy örök időnkig úgy lesz. A szenvedély, mely minden művészlélekben otthonos, önála a játékban nyilvánult. Ez: kel játszott, gyakran egy éjszaka annyit vesztett, amennyit egy hónap alatt szerzett. Pedig egy hónap alatt annyit keresett, hogy ez összeg kamataiból gond nélkül jövőt biztosíthatott volna magának.

Egyszer harmincezer forintot vesztett egy éjszaka. Az összeget egy tournéjéért kapta. Másnap kellett volna érte először fellépnie, de idegei annyit szenvedtek a játék alatt, hogy hangja, melynek hiányzott a tökéletes művészi neveltsége, megmerevedett.

A meteor ettől a pillanattól fogva letűnt a láthatárról.

Vidéken, apró színpadokon kereste ezentúl a kenyerét. Heves vére nem engedte, hogy nyugodtan élje napjait. Minden forintját a kártyasztalhoz vitte.

Végre kénytelen volt otthagyni a színpadot. Berlinbe ment, ahol a Kaiserhof-kávéházban játszott napról-napra — billiárdot. Egy márkába játszott és reszkett a nyereségért. Naponta öt-hat órát töltött a karamboisztal mellett.

Immár teljesen a múlté ez a fényes pálya, mert a hírneves tenorista, mint mondtuk, beállott egy szállodába portásnak.

Letartóztatott pénzhamisítók.

A fővárosi rendőrség a mai munkaszünetes vasárnapon jó munkát végzett. Letartóztatott két embert, akik itt Budapesten a Dembinszky-utca 52. számú házbán egy, a pénzhamisításra teljesen felszerelt műhelyben gyártották a hamis pénzt, amelyet aztán egy harmadik czinkostársuk értékesített, aki állandóan külföldön esatangolt. Üzelműket háborítatlanul folytatták egész a mai napig, folytatták pedig fényes eredményyel, mert a banda tagjai ma már mind g a z d a g e m b e r e k.

A nemes társaság egyik nőtagjának az Andrássy-ut 124. száma alatt pompás villája van, pedig ő nagysága pár év előtt még a Somossy-orfeum igénytelen énekesnője volt. Most már saját házában mint grófnő szerepelt és önkényes címének megfelelően nagy pompával és kényelemben élt.

Bérczi Béla rendőrkapitány nagy szorgalommal vezeti a vizsgálatot és valószínűleg még a mai nap folyamán több érdekes felfedezést fog tenni.

Részletes tudósításunk az esetről különben a következő: Tegnap délelőtt — ahogy röviden elmondottuk — a troppani rendőrség táviratilag arról értesítette a főkapitányságot, hogy egy fiatal embert tartóztatott le, aki magát Manquette Louisnak mondja. Elfogatásakor huszonnyolc darab angolfontos bankjegyet találtak nála.

Erről a szenzációs elfogatásról a mai troppani lapok a következőket írják:

— **Elfogott pénzhamisító.** Egy troppani előkelő pénzintézetbe tegnap egy fiatal ember állított be és ötezerharatszáz forint értékű angol bankjegyeket akart beváltani. A hivatalnok rövid szemléződés után észrevette, hogy a bankjegyek egytől-egyig jól sikerült hamisítványok. Visszaadta a pénzt a fiatal embernek, aki látszólag nem is tudta megérteni, hogy a pénze hamis. Eltávozott a pénzintézetből, honnan észrevétlenül követte egy hivatalnok. A fiatal ember egy másik pénzintézet, a „Mercur”-felé vette útját. Mikor a hivatalnok meggyőződött arról, hogy a fiatal ember itt is be akarja váltatni a hamis pénzt, rendőrt hívott. Mire a rendőrral benyitott a Mercurhoz, ott már észrevették volt, hogy a pénz hamis. Letartóztatták a fiatal embert, aki azt állította, hogy Louise Manquette a neve és egy philadelphiai elektrotechnikus fia. A gyanus összeget atja titkára, aki Budapesten tartózkodik, utalta ki számára. Több mint valószínű, hogy a fiatal ember állításai valótlanak. Azt gyanítják, hogy egy

internacionális csalóbanda tagja, amely a nagyvárosokat elárasztja hamis angol bankjegyekkel.

A budapesti főkapitányság ez ügy vizsgálatával Bérczi Béla rendőrkapitányt bízta meg, aki Bécsből az elfogott nevében táviratot küldetett Budapestre a czinkostársakhoz és megleszte, hogy ki fog a táviratért jelentkezni. Éjjel fél tizenkettőkor egy huszonnégy éves, jól öltözött fiatal ember jelent meg a főpostán és miután magát igazolta, a sürgőnyt megkapta. Alig lépett azonban ki, Bérczi utána ment és felszólította, hogy kövesse. A megletett fiatal ember nagyon megijedt, erős enszabadozott és kiabált, de Bérczi őt kocsiba ültette és bevitte a főkapitányságra.

Ott a fiatal ember magát eleinte Bartai Gyula budapesti születésű, felekezetenküli rajzolónak mondta. Később azonban a kihallgatás során bevallotta, hogy Schwalbe Lipótnak hívják és az Andrássy-ut 124. számú házbán lakik kedvesével. E vallomása alapján Bérczi elment lakására, ahol egy fiatal huszonkét éves nőt talált, ki magát Westfield Jenny grófnőnek vallotta és azt mondta, hogy egy Oxford közelében lakó földbirtokos Jockingi Vilmos neje. A házkutatás alkalmával husz darab hamis angol tizfontos bankjegyet, nagyobb mennyiségű félig kész pénzjegyeket, anarchista-irányzatu leveleket, egy töltött pisztolyt, egy corksikat tört, valamint a pénz előállításához szükséges eszközöket talált.

Ezek alapján leartóztatta a fiatal hölgyet is, aki később bevallotta, hogy Jobst Jozefin a neve és a Dembinszky-utczában van a pénzhamisító műhelyük. A rendőrség ezt a műhelyt még a délelőtt folyamán lepecsételte, a vizsgálatot pedig nagy buzgalommal vezeti tovább.

Schwalbe Lipót Londonban ismerkedett meg kedvesével, kivel beutazta Berlint, Hamburgot és Münchent. Manquette-vel, a Troppauban elfogott czinkostársukkal, Budapesten ismerkedett meg. Ennek az apja különben egy amerikai milliomos.

Érdekes, hogy a pénzhamisítók Andrássy-úti lakásában talált anarchista-irányzatu levelek valamint cikkek arra mutatnak, hogy az illetők anarchisták is voltak és így a rendőrség nemcsak pénzhamisítókat, hanem anarchistákat is fogott.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* **Ujházi a Nemzeti Színházban.** A Nemzeti Színház tagjainak baráti hívó szözeata arra bírta Ujházi Edét, hogy a mai napon visszatérjen a Nemzeti Színházba. Tegnapelőtt már résztvett az „Egy játszma piquet” próbáján. Szívesebben is fogjuk őt hallgatni, ha eljátsza nekünk „Constantin abbé”-t és „Tiborc”-ot, mintha a — „Kékszakálu herceg”-et énekelte volna a Népszínházban.

* **Verecscegin új képe.** A nagy orosz festő, akinek Napoleon-képeit mult télen a budapesti közönség is megbámulta, ezt a ciklust most két képpel egészíti ki. Az egyik „Napoleon Borodino magaslatain”, a másik pedig: „A nagy hadsereg pihenése”. Verecscegin most az első képen dolgozik. Képsorozatát januárban Londonban állítja ki.

* **Egy színházi bukás.** Páris legelőkelőbb színházainak egyike, a „Gymnase” bemutatta Janvier de la Motte-nak a „Keresztanya” (Marraine) című bohózatát. A darab vígjátéknak indul, de az első felvonás után bohózatá, még pedig meglehetősen gyöngye bohózatá fajul. Főszereplői egy színésznő, aki ötezer frank fizetéséből százezret költ és százezret félrevesz, továbbá ennek felnőtt leánya, aki, hogy ne rontse az anyja üzletét, mint keresztlánya szerepel; egy nagyvilági ifju, aki ugyancsak megnézi az anyát és elveszi a lányát, végül egy csomó bourgeois, akik balekjai e diszes társaságnak. A párisi közönség, amely a pikantériák tekintetében tudvalevőleg nem tulságosan szigorú, erélyesen kifütyülte a darab trágárságait.

* **Hírek a Magyar Színházról.** Komáromy Mariska teljes egészséggben és viruló színben érkezett haza Abbaziából és a jövő héten már részt vesz a Magyar Színház próbáin. Első fellépése a jövő héten a „Gésák”-ban lesz, amelynek Mimóza szerepét fogja énekelni. — A színház legközelebbi újonsága egy francia bohózat lesz. Szerzői:

SZINHÁZAK.

Budapest, hétfő, 1898. október 17-én.

NEMZETI SZINHÁZ

Évi bédlet 167. Havi bédlet 15.

Lear király.

Szomorujáték 5 felvon. Itt: Shakespeare. Ford. Vörösmarty Mihály.

Személyek:

Lear Szacsary
A francia király Hőrváth
A burgundi fejed. Palli
Cornwalli Ballo
Alban fejedelem Sombó
Kaut. gróf Beresényi
Gluster. gróf Egrossy
Edmund. fia Mihályfi
Edmund Gyenes
Bolond Vizvari
Goneril Jaszay M.
Rogan Szacsary
Gordélla Terok I.

Kezdet 7 órakor.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ

Zárva.

NÉPSZINHÁZ.

Jáfet 12 felesége.

Énekes boházat 3 felvonásban. Itt: Antony Mars és Maurice Desvallieres. Fordította Makai Emil. Zenéjét szerzele Viktor Rogar.

Személyek:

Paterson Jáfet Szirmai
Debora M. Csizra
Arabella Z. Baray
Klári Paloczky B.
Beatrix S. Harmath
Reteka Bárfai M.
Zsanna Horváth
Mary Baán
Eliz Nr. 1. Barna L.
Eliz Nr. 2. Koltai
Betty Szegő
Dorothy Rózsa G.
Ratreau Solymosi
Cassoleit Kassai

Kezdet 7 órakor.

VÁROSLIGETISZINKÖR

Igazgató Feld Zsigmond.

Zárva.

Belégzési kurák

orr-, gége-, torok- és mellbetegeknek, glöchenbergi minta szerint berendezett

belégzési intézet József-körut 10.

Dr. Ziffer gleichenbergi fűrdőorvos szakszerű vezetése mellett, Felvétel 10-12 és 3-4-ig. A felvett betegek a kurát a nap bármely szakában használhatják. 1462

VÁRSZINHÁZ

Nagy bédlet 7. Havi bédlet 7.

Jancsi és Juliska

Mese 3 képban. Szövegét írta: Wette Adaláid. Ford.: Abrányi Emil. Zenéjét írta: Humpardinek.

Személyek:

Andris Beck
Panna Valent V.
Jancsi Abrányi
Juliska F. Pevny I.
A vasosru bába Bertz
Altabó bácsi Wlassák
Harmat bácsi Payer M.

Kezdet 7 órakor.

VIGSZINHÁZ

734. szám. 734. szám.

A végrehajtó.

Boházat 3 felvonásban. Itt: Svirane és Artus. Fordította dr. Beldi Izor.

Személyek:

Chéradame Hegedüs
Octavie Nikó L.
Boccatol, ügyvéd Göh
Antoinette Molnár R.
Largilette Szesényi
Pimpáret Gyöngyi
Kapitány Karmácsy
Cyprienne Deli E.
Marianne Boross
Zsófi, szakkásmé Makróczyné
Hendörbirtos Magyar
Bérszolgá Rónaszéki
Justine Munkácsy

Kezdet 7 és fél órakor.

MAGYAR SZINHÁZ

A krokodilus.

Operett 3 felvonásban. Itt: Walter Oszkár. Fordította Farnag Jeno. Zenéjét szerzele Ferran Adolf.

Személyek:

Özv. Molloné Kövesi A.
Lili Ledósky
Salbe Sziklai
Wille Fric Giréthy K.
Schlauch Szentmiklóssy
Schneller Palásihy
Triebelné Láng E.
Bingsheim báró Halasi B.
A szingizató Mátrai
A rendező Bessenyei
Prömper Hében A.
Klex Boross E.
Mari Simon M.
Pia özér Karlos
Levélhordó Kunosi E.
Henteslegény Erdős B.
Szobaleány Karvay
Disztómester Batori

Kezdet 7 órakor.

Színházi műsorok.

	Nemzeti Színház	M. kir. Operaház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar Színház	Vár Színház
Kedd	Mukányi	Aida	A hálókocsik ellenőre	Két tascsó	A gésák	—
Szerda	Himfy dalai	A királymondta	Órult vagy szent	Hoffmann meséi	A krokodilus	—
Csütörtök	Essex gróf	Sha	A végrehajtó	Baba	Aranylakodalom	—
Péntek	Spanarelle Az attaché	A bolygó hollandi	A hálókocsik ellenőre	Nagyapó	A krokodilus	—
Szombat	A négy évszak	Ninon A piros czipő	A végrehajtó	Talmihercegnő	Corignanék válópőre	—
Vasárnap d. u.	II. Rákoczy Ferenc fogsága	—	Prony utcai órult vagy szent	A kis alamuszi	A krokodilus	—
Este	A komédiások	A hugonották	—	Nagyapó	Corignanék válópőre	—

*Az uri közönségnek
legjobban ajánlom
ruhabérleti rendszeremet
Deutsch F. Károly, Andrassy-ut 1.*

Nagy bolthelyiség
a József-körut legélénkebb helyén f. évi
november hó 1-ére kiadó.
Czim a kiadóhivatalban.

MIKSZÁTH KÁLMÁN
Katángly-Naptár-a
1899-re,
melyet az ORSZÁGOS HIRLAP előfizetői ingyen fognak megkapni
hirdetések közlésére a legalkalmasabb.
Hirdetéseket elfogad:
az ORSZÁGOS HIRLAP KIADÓHIVATALA
VIII. kor., József-körut 65. szám.

KÁVÉ és TEA

elvámlolva és béménteve, szóval teljesen költségmentesen házhoz szállítva.

4 1/2 kilo Gyöngy-kávó	0.80
4 1/2 " Cuba-kávó	0.50
4 1/2 " Mocca-kávó	0.50
4 1/2 " Jávna-kávó	0.50
4 1/2 " Jambika-kávó	0.40
4 1/2 " Quentemata-kávó	0.30
4 1/2 " kék Jávna-kávó	0.20
4 1/2 " Salvator-kávó	0.10
4 1/2 " Laquar-kávó	0.90
4 1/2 " Portoriko	0.80
4 1/2 " Caruena-kávó	0.90
4 1/2 " Domingokávó	0.80
4 1/2 " Rio Lové-kávó	0.50
4 1/2 " Victoria-kávó	0.40
4 1/2 " Santos-kávó I. k.	—
4 1/2 " Santos-kávó II. k.	0.60
4 1/2 " Santos k. III. fekete	0.80

por-köve kilékné 30 krval drágább.

1/4 kilo Mandarin-tea	1.80
1/4 " Ceylon-tea	1.90
1/4 " Pecco-virág	1.90
1/4 " Narancs-ten	1.90
1/4 " Császár kever.	1.55
1/4 " Souchong-tea	1.50
1/4 " Karaván	1.40
1/4 " Törölkék-ten	—,95

tea a kávéhoz csomagolható.

Belák István
Kávé- és tea-kiviteles
BUDAPEST,
Rottenbiller-utca 4.
Transio Magyar Fiume
Telefon 61-75.

Déli vasut. Közvetlen kocsik Budapest d. v.-ról.

A déli menetrendben, azaz 1898. évi október hó 1-től, 1899. április hó 30-ig Budapest déli vasuti pályaudvarról és viszont naponta a következő I. és II. osztályú közvetlen személykocsik közlekednek:

Budapest d. v.—Merán és viszont Pragerhof—Marburg—Franzensfesten át.

Ind. Budapest d. v. 8 óra — perc este,
érk. Meran 2 " 59 " d. u.
menettartam 19 óra.

Ind. Merán 3 óra — p. d. u.
érk. Budapest d. v. 9 " 50 " d. e.
menettartam 19 óra.

Budapest d. v.—Velence (Venezia) és viszont Pragerhof—Nabresina—Cormonsen át.

Ind. Budapest d. v. 8 óra — p. este
érk. Velence 2 " 15 " d. u.
menettartam 18 1/4 óra.

Ind. Velence 2 óra 10 p. d. u.
érk. Budapest d. v. 9 " 50 p. d. e.
menettartam 19 1/2 óra.

Ezen közvetlen kocsik minden gyorsvonatra érvényes I. és II. oszt. menetigazolvánnyal használhatók.
Budapest d. v. pályaudvaron Velenczébe közvetlen menetjegyek adatnak ki. Az utazás Ausztria-Magyarországon egyszer megszakható.

Budapest d. v.—Fiume és viszont Pragerhof—St.-Péteren át.

a) ind. Budapest d. v. 8 óra — p. reggel
érk. Fiume 9 " 15 " este
menettartam 13 1/4 óra,

b) ind. Budapest d. v. 8 óra — p. este
érk. Fiume 9 " 38 " d. e.
menettartam 13 1/2 óra,

a) ind. Fiume 7 óra 45 p. reggel
érk. Budapest d. v. 9 " 20 " este
menettartam 13 1/2 óra,

b) ind. Fiume 7 óra 55 p. este
érk. Budapest d. v. 9 " 50 " d. e.
menettartam 14 óra.

Budapest d. v.—Pakrácz és viszont Kanizsa—Barcsen át.

Ind. Budapest d. v. 9 óra 25 p. este
érk. Pakrácz-Lipik 1 " 20 " d. u.
menettartam 16 óra.

Ind. Pakrácz-Lipik 2 óra 50 p. d. u.
érk. Budapest d. v. 6 " 29 " reggel.
menettartam 15 1/2 óra.

Nyomatott az ORSZÁGOS HIRLAP körforgógépén Budapest, VIII., József-körut 65. szám.